

Täysistunto

Keskiviikko 4.10.2023 klo 14.03—16.27

4. Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan toimintakertomus 2022

Kertomus K 1/2023 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 4/2023 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö UaVM 4/2023 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta. — Edustaja Kiljunen, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.02 **Kimmo Kiljunen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulla on tässä ilo ja kunnia esitellä ulkoasiainvaliokunnan puolesta tämä mietintö, joka koskee Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan toimintakertomusta vuodelta 2022 eli viime vuodelta. Tuohan oli se vuosi, jolloin Suomi toimi Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajanaan ja Pohjoismaiden neuvoston 74-vuotisjuhlatäysistunto pidettiin täällä eduskunnassa, kuten me hyvin muistamme. Tuolloin sattumalta oli myöskin juhlavuosi itse Pohjoismaiden neuvostolle, koska sen perustamisesta on 70 vuotta, ja sitten toisaalta itse asiassa myöskin tätä yhteistyötä säätelevästä Helsingin sopimuksesta on 60 vuotta, niin että oli monenlaista juhlaa, jota tässä vuoden mittaan saatiin Suomessa rekisteröidä ja todeta.

Pohjoismaiden neuvosto, kuten me kaikki vallan mainiosti tiedämme, on harvinaisia yhteistyöjärjestelmiä koko maailmassa, ja — usein käytetty termi — pohjoismainen hyvinvointimalli, josta me Suomessakin saamme iloa monella eri tavalla, on maailmanlaajuisesti katsottu yhdeksi niistä keskeisistä saavutuksista, jotka kuuluvat Pohjoismaiden neuvoston agendalle. On liikkumisvapaus, liikkumisvapauden alue ja edelleenkin auki olevat rajaesteiden poistamisasiat — Pohjoismaiden välillä on rajaesteitä, joita yritetään madaltaa edelleenkin — kertovat juuri siitä yhteistyöstä, joka on tiiviisti olemassa oleva Pohjoismaiden välillä. Näitä vastaavia järjestelyjä on kadennut muualla maailmassa. Keski-Amerikassa, Keski-Aasiassa ja niin edelleen on pohdittu, voitaisiinko ottaa mallia täältä Pohjoismaista, miten tämä alueellinen yhteistyö voitaisiin rakentaa, ja siinä suhteessa Pohjoismaiden neuvosto on ollut vallan mainio esimerkki myöskin globaalin yhteistyön kannalta.

Arvoisa puhemies! Pohjoismaiden neuvostossahan oli viime vuonna hyvin keskeisellä sijalla, mikä meillä tässä valiokunnan mietinnössä tuodaan hyvin esille, tämän Helsingin sopimuksen päivittäminen. Siihen on monenlaisia paineita, ja ennen kaikkea se suuri paine tietysti tulee tästä muuttuneesta tilanteesta, maailmanpoliittisesta tilanteesta. Mehän olemme nyt kohdanneet aivan aidolla tavalla ihan uudesta kulmasta suorastaan eksistenssiongelmat, on sitten kysymys luonnosta, ympäristöongelmista ja niihin liittyvistä haasteista,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2023 vp

mukaan lukien ilmastonmuutos, tai sitten tästä turvallisuus- ja puolustuspoliittisesta tilanteesta Euroopassa, joka yhtä lailla on horjuttanut sitä vakaata turvallista eurooppalaista turvajärjestelmää, mikä meillä on pitkään toiminut. Me hyvin tiedämme sen, että naapurimaamme on syylistynyt brutaaliin aggressioon Ukrainassa, ja se jos mikä oli keskeisellä sijalla Pohjoismaiden neuvoston keskusteluagendalla viime vuonna. Pohjoismaat ovat kaikki yhdessä jyrkästi tuominneet YK:n peruskirjan vastaiset sotatoimet, joihin Venäjä, naapurimaamme Venäjä, on ryhtynyt Ukrainassa, ja tässä suhteessa on oltu hyvinkin linjakkaita.

Samanaikaisesti Pohjoismaiden neuvosto on ollut hyvin aktiivinen, arvoisa puhemies, siinä, että on avattu yhteyksiä sekä Venäjän että myöskin Valko-Venäjän oppositioon. On tunnistettu sen merkitys, että samanaikaisesti kun tuetaan Ukrainaa puolustussodassaan, meillä on syytä myöskin katsoa skenaarioita eteenpäin, tulevaisuutta eteenpäin, ja tunnistaa, että itse asiassa tuo Ukrainan sotatilanne, tämä järkyttävän brutaali hyökkäyssota, kaiken kaikkiaan saadaan vasta siinä vaiheessa aidosti päätökseen, kun Venäjällä — myöskin Valko-Venäjällä toisena merkittävänä maana tuolla alueella — tapahtuu sellaiset muutokset, että nuo maat tulevat kansakunniksi kansakuntien joukkoon Euroopassa, pelaavat niillä samoilla pelisäännöillä kuin me Euroopan maat keskenämme pelaamme, ja siten, mitä myöskin YK:n peruskirja edellyttää jäsenvaltioiltaan, kuinka kansainvälistä rauhaa ylläpidetään.

Tässä suhteessa Pohjoismaiden neuvoston puitteissa myöskin järjestettiin huippukokous, joka nimenomaan oli Ukraina-teemaan, Ukrainan tukemiseen, suunnattu, mutta siinä oli hyvin keskeistä, että siinä oli mukana sekä Ukrainan edustajia että myöskin Venäjän ja Valko-Venäjän opposition edustajia. Pohjoismaat tässäkin suhteessa haluavat osoittaa sen, että ei haluta tukea ainoastaan Ukrainan kehitystä vaan myöskin tukea demokraattisia voimia näissä kahdessa muussa maassa.

Arvoisa puhemies! Haluan todeta, että tämä valiokunnan mietintö oli yksimielinen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja edustaja Perholehto, olkaa hyvä.

15.07 Pinja Perholehto sd: Arvoisa puhemies! Vaikka Pohjoismaat ovat yhä edelleen Suomen lähimmät kansainväliset yhteistyökumppanit, niin tuntuu Euroopan unionin piirissä tehtävä yhteistyö jättäneen niiden merkityksen varjoonsa viime vuosina. Harva suomalainen ehkä tiesi, että Suomi todella toimi Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajamaana vuonna 2022. Se on perin harmillista, sillä kauden aikana korostettiin monia tärkeitä asioita, kuten sosiaalista ja ekologista kestävyyttä, turvallisuutta ja rajatonta yhteistyötä, sekä edistettiin keskustelua pohjoismaisen yhteistyön tulevaisuudesta sekä tartuttiin ajankohtaisiin kysymyksiin, kuten Itämeren alueen suojeluun ja kyberturvallisuuteen.

Arvoisa puhemies! Vuoteen mahtui toki myös haasteita, kuten edustaja Kiljunenkin edellä totesi. Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa leimasi väistämättä myös Pohjoismaiden neuvoston toimintaa monella tapaa. Kuitenkin se, että Ukrainan sekä Venäjän ja Valko-Venäjän opposition edustajat osallistuivat Pohjoismaiden neuvoston kokouksiin, osoittaa hyvin, että Pohjoismaiden neuvosto voi toimia foorumina, jossa käydään rakentavaa keskustelua ja etsitään yhdessä ratkaisuja myös vaikeampiin aiheisiin.

Arvoisa puhemies! Venäjä on saatava ulos Ukrainasta ja Ruotsi sisään Natoon. Näillä molemmilla on vaikutuksia sekä poliittisesti että Naton yhteisen puolustuksen suunnittelun kannalta. Samalla Ruotsin Nato-jäsenyys tulee sinetöimään sen, ettei pohjoismaisen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2023 vp

turvallisuusyhteistyön syventämiselle ole esteitä. Yhteisen koordinaation kehittäminen, Nordefcon roolin yhä kirkastaminen sekä operatiivisen yhteistyön ja yhteishankintojen vahvistaminen luovat koko Pohjolan alueelle vakautta ja ennakoitavuutta, joille on tilausta tänään enemmän kuin aikoihin.

Arvoisa puhemies! Pohjoismaiset arvot, kuten demokratia, ihmisoikeudet ja kestävä kehitys, ohjaavat Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan työtä varmasti myös tulevaisuudessa. Yhteistyön pitkät perinteet antavat varsin hyvät valmiudet jatkaa tätä yhteistyötä ja lujittaa sitä ennen muuta myös tulevaisuudessa. Pohjolasta tulee tehdä maailman integroitunein ja hyvinvoivin alue. Vain sillä tavoin kykenemme paitsi vakauttamaan Suomen omaa tilannetta ja Pohjoismaiden tilannetta myös luomaan vakautta Pohjoismaiden ympärillekin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Anna-Kristiina, olkaa hyvä.

15.09 Anna-Kristiina Mikkonen sd: Arvoisa puhemies! On hyvä jatkaa edustaja Perholehdon erinomaisesta puheenvuorosta. Suomen tärkein viiteryhmä ja vertailukohde on edelleen muut Pohjoismaat. Hallitusohjelmakin viittaa monessa kohdin toisten Pohjoismaiden mallin mukaisiin toimiin ja esimerkin soveltamiseen Suomessa. Tänään meillä on käsitellyssä Pohjoismaiden neuvoston vuosikertomus 2022, joka käsittelee laaja-alaisesti yhteistyötä Pohjoismaiden välillä monilla eri sektoreilla.

Arvoisa puhemies! Pohjoismaiden tulee olla maailman parhaiten integroitunut alue. Vapaa liikkuvuus on ollut pohjoismaisen yhteistyön keskiössä jo virallisen yhteistyön alusta saakka. Se on tärkeää niin yksilön kuin kansantalouden kannalta. Pohjoismaiden neuvostolla on tärkeä rooli paineistaa hallituksia rajaesteiden poistamisessa. Se onnistuu pitämällä ajankohtaisia rajaestekysymyksiä aktiivisesti poliittisella agendalla. Suomi pyrkii osaltaan helpottamaan kansalaisten liikkuvuutta Pohjoismaiden välillä. Rajaesteitä on vähennettävä erityisesti sosiaaliturvaan, työmarkkinoihin ja verotukseen liittyvissä kysymyksissä. Tämän päivän ja tulevaisuuden haasteisiin — kuten väestön ikääntymiseen, työttömyyteen, eriarvoisuuteen, ilmastonmuutokseen ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen — on vastattava kehittämällä Pohjoismaissa yhdessä ratkaisuja. Kulttuuriyhteistyötä ja kansalaisjärjestöjen osallistumista pohjoismaiseen yhteistyöhön on tuettava myös jatkossa.

Suomi toimi Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajamaana viime vuonna, jolloin Venäjän oikeudeton hyökkäyssota muutti pysyvästi maailmantilannetta. Turvallisuus, varautuminen ja syvenevä puolustusyhteistyö ovatkin nousseet myös pohjoismaisen yhteistyön kärkiteemoiksi. Pohjoismaiden yhteistyö tulevaisuudessa korostanee sosiaalisesti ja ekologisesti kestävää, turvallista ja rajatonta Pohjolaa. Suomi haluaa laajentaa ja syventää pohjoismaista yhteistyötä kaikilla sektoreilla ja vahvistaa kansalaisyhteiskunnan asemaa sen toteuttamisessa myös tulevaisuudessa, ja tässä avainasemassa on meidän Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunta myös jatkossa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Berg, olkaa hyvä.

15.12 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Viime vuonna Pohjoismaiden neuvoston juhluvuoden ja Suomen puheenjohtajuuskauden alkuun turvallisuuspoliittinen tilanne ympärillämme muuttui dramaattisesti, kun Venäjä hyökkäsi Ukrainaan helmikuussa. Ukrainan tu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2023 vp

kemista on erittäin tärkeää jatkaa, ja samalla on vahvasti osoitettava, ettei Venäjän toiminnan vääritys unohdu tai vähene ajan kuluessa. Kuten ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä todetaan, myös Pohjoismaiden neuvosto tuomitsi voimakkaasti Venäjän hyökkäyssodan Ukrainassa useissa yhteyksissä.

Kriget i Ukraina har gjort det nordiska säkerhets- och försvarsarbetet ännu viktigare som samtalsämne. För att ytterligare stärka detta är det viktigt att fortsätta arbeta för Sveriges medlemskap i Nato. Endast när alla nordiska länder är medlemmar i Nato kan alliansens nordliga dimension vara på sin starkaste nivå.

Arvoisa puhemies! Rajaestetyö on aina ollut keskeisessä asemassa Pohjoismaiden välisessä yhteistyössä. Sitä on tarpeen pitää agendalla korkealla myös jatkossa, sillä rajaesteiden poistaminen on konkreettisesti jokaisen pohjoismaalaisen hyväksi tehtävää työtä. Rajaesteet ovat usein aika arkisia asioita, mutta silti Pohjoismaiden välisen liikkuvuuden sujuvuutta vaikeuttavia asioita. Korona-aika ja jokaisen Pohjoismaan omat ratkaisut johtivat uusien rajaesteiden nousemiseen maiden välille. Vaikka suurin osa esteistä osoittautui väliaikaisiksi, on ollut tärkeää keskustella siitä, miten erilaisissa yhteiskunnan häiriötilanteissa liikkuvuus voidaan turvata ja yhteistyötä parantaa. On kaikkien etu, että Pohjoismaat pystyvät toimimaan yhteen myös tällöin.

Arvoisa puhemies! Pohjoismaiden ministerineuvosto ja Pohjoismaiden neuvosto toteutivat vuonna 21 kyselyn pohjoismaisesta yhteistyöstä Pohjolan asukkaille. Kyselyssä kahdeksan kymmenestä suomalaisesta vastaajasta piti pitkälle kehittynyttä yhteistyötä Pohjoismaiden välillä tärkeänä. Vaikka luku on korkea, on se silti muita Pohjoismaita vähemmän. Olisi tarpeellista tulevaisuudessa pohtia, mitä voimme yhdessä tehdä sen eteen, että Pohjoismaiden neuvoston toiminnasta tiedetään enemmän Suomessa ja suomalaiset kokevat pohjoismaisen yhteistyön tärkeänä ja heille läheisenä. Tavoitteena on kuitenkin olla maailman parhaiten integroitunein alue, ja se ei onnistu ilman, että yhteistyön sisältö ja tärkeys tunnustetaan ja tunnustetaan Suomessakin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Vigelius, olkaa hyvä.

15.15 Joakim Vigelius ps: Arvoisa puhemies! ”Ruotsi on menettänyt jengirikollisuuden hallinnan.” ”Saksalaislehti kutsuu Ruotsia Euroopan vaarallisimmaksi maaksi.” ”Jengiväkivalta värjäsi Ruotsin syyskuun verenpunaiseksi.” Pitkään pohjoismaisen naapurimme itse aiheutetuista ongelmista vaiettiin, mutta jo joitakin vuosia otsikot ovat edellisten tapaan muuttuneet yhä synkemmiksi, todenmukaisemmiksi, inhorealistsiksikin kuvauksiksi Ruotsin tilasta. Eivät auta enää hyssyttelyt, kun pyssynpiiput puhuvat ja pommit paukuvat. Ruotsi on nyt kriisimaa. Ammuskeluita on enemmän kuin vuodessa päiviä, kuolleita enemmän kuin vuodessa viikkoja, vain vuosikymmenessä muutos turvallisesta lintukodosta Euroopan vaarallisimmaksi.

Länsinaapurin ongelmat maahanmuuton, jengirikollisuuden ja ääriliikkeiden kanssa puhututtivat myös Pohjoismaiden päämiesten huippukokouksessa. Asiasta kysyttäessä täällä Suomessa tässä salissa Ruotsin pääministeri Ulf Kristerssonin vastaus oli selvä: Ruotsi on ongelmissa, ja nyt oppia on otettava muista Pohjoismaista, etenkin tiukimman linjan maahanmuuttoon ja rikollisuuteen valinneesta Tanskasta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2023 vp

Oppia on meidänkin Suomessa syytä ottaa niin Tanskan tiukasta linjasta kuin Ruotsin tekemistä virheistäänkin. Aloitetaan virheistä: maahanmuutto, kriminaalipolitiikka, naiivius. ”Älkää toistako näitä maahanmuuton virheitä”, välittää iltapäivälehti ruotsalaisen poliisijohtajan terveiset. ”Ruotsissa vaiettiin liian pitkään maahanmuuton ongelmista. Kansan vaihtaminen siirtolaisasioista kesti viime vaaleihin asti”, kuullaan entiseltä sosiaalidemokraattien valtiopäiväedustajalta. ”Ruotsista tuli murhien ja kranaatti-iskujen keskus, ja näitä virheitä Suomen pitäisi välttää. Me olimme naiiveja”, näin valitteli rikostorjunnan asiantuntija Ylen otsikkotasolla.

Ruotsin kriisiytyminen vain yltyi kuluneiden kymmenen vuoden aikana ja yhtäaikaisesti yltyi myös humanitäärinen maahanmuutto. Avoimien rajojen politiikka ja humanitäärisen suurvallan rooli tarkoittivat yli 160 000 tulijan vastaanottamista Syyriasta, Irakista, Afganistanista, muista suurista pakolaismaista. Ja se näkyy rumalla tavalla. Samat väestöryhmät ovat laajemmin edustettuina myös Ruotsin väkivalta- ja jengirikollisuudessa. Mutta nämä rumat tilastot ansaitsevatkin tulla kuulluiksi. Ruotsalaisista katujengiläisistä ulkomaalaistausta löytyy liki jokaiselta. Dagens Nyheterin selvityksessä yli 400:sta ampumisesta epäilystä vain 15 prosentilla molemmat vanhemmat olivat syntyneet Ruotsissa. Loput 85 jakautuvat tasaisesti heihin, jotka olivat itse ulkomailla syntyneitä, ja heihin, joiden vanhemmista vähintään toinen oli ulkomailla syntynyt.

Ruotsin ongelmien juurisyy piilee hallitsemattomassa, vastuuttomassa, päättäjien sinisilmäisessä maahanmuuttopolitiikassa. Pitkään ajettiin sokeasti side silmillä, ja nyt ollaan niin syvällä ajettuna metsässä, että maahanmuuton tiukentaminen Tanskan tapaan ei voi enää estää kriisiytymistä, se voi vain hillitä sitä. Se ei enää ratkaise ongelmaa. Siksi tarvitaan nyt myös muita keinoja, etenkin kriminaalipolitiikkaa. Rikoksesta on seurattava rangaistus. Nykytilassa poliisin resurssit eivät riitä. Rikoksia jää selvittämättä. Ja vaikka useita satoja jengiläisiä on jo saatu telkien taakse, Ruotsin ongelma on levinnyt jo liian syvälle koko kansankodin rakenteisiin. Aseellisiin jengeihin arvioidaan Ruotsissa kuuluvan jopa 30 000 jäsentä — 30 000, enemmän kuin maassa on poliiseja tai puolustusvoimien aktiivipalveluksessa. Toistan: Ruotsin jengiongelma on jo nyt suurempi kuin maan poliisi ja puolustusvoimat. Siksi Ruotsin poliisi on nyt poikkeusvalmiudessa koko maassa ja puolustusvoimat ryhtymässä tukemaan poliisia jengiväkivallan torjunnassa.

Nuorensa katujengiteloittajan ei tule selvitä ikänsä, rikostensa paljouden, järjestelmän valuvikojen vuoksi vain muutaman vuoden vankeudella. Se opittiin Tanskassa jo aiemmin, ja siksi Ruotsi seuraa nyt perässä. Me tarvitsemme kovempia tuomioita, me tarvitsemme turvallisuusviranomaisien lisävaltuuksia, me tarvitsemme koko pohjoismaisen oikeusjärjestelmän sopeuttamista tähän uuteen normaaliin. Ulkomaalaista rikoksentekijää meidän puolestaan ei tule eikä tarvitse sopeuttaa. Hänet tulee kotimaahansa palauttaa, karkottaa, käännäyttää. Vastuuttoman maahanmuuttopolitiikan ja päitä silittelevän kriminaalipolitiikan seuraukset ovat kietoutuneet yhteen. Samat virheet toistuvat Pohjoismaasta toiseen: Tanskasta Ruotsiin, Ruotsista Norjaan, Norjasta Suomeen. Ja tähän ongelmaan herätettiin liian myöhään. Mutta niin ne ratkaisutkin löytyvät muista Pohjoismaista, niiden nyt tiukentuneesta maahanmuuttopolitiikasta, niiden nyt koventuvasta kriminaalipolitiikasta, niiden naiivin, hyssyttelevän, sinisilmäisen ja päitä silittelevän politiikan lopettamisesta. Se on uusi yhteispohjoismainen linja, ja sen tämä hallitus toteuttaa myös Suomessa. Isänmaa ansaitsee sen. [Eduskunnasta: Hyvä, että herätettiin!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sillanpää, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2023 vp

15.21 Pia Sillanpää ps: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on ulkoasiainvaliokunnan mientintö Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan vuoden 2022 toimintakertomuksesta. Suomi toimi Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajamaana viime vuonna, ja se oli samalla pohjoismaisen yhteistyön juhluvuosi. Pohjoismaista yhteistyötä ei voi korostaa liikaa, sillä meillä on Pohjoismaiden kanssa yhteisiä onnistumisia, kehityskohteita sekä haasteita. Toimintakertomuksessa mainitaankin yhtenä haasteena esimerkiksi hyvinvointimalin rahoitus, johon ei yksinkertaisia ratkaisuja ole.

Suomen puheenjohtajavuoden keskeisin teema liittyi pohjoismaiseen hyvinvointimaliin. Pohjoismainen hyvinvointimalli on suuri kokonaisuus, joka koostuu monesta eri osasta. Väestö ikääntyy, ja esimerkiksi vuonna 2022 Pohjoismaiden väestöstä 20 prosenttia oli yli 65-vuotiaita. Luku tulee kasvamaan tulevaisuudessa. Samaan aikaan Suomessa syntyvyys on laskenut vuosi vuodelta.

Näihin edellä mainittuihin ja keskeinen hyvinvointiin liittyvä asia on hoitoala, jota meidän tulisi kehittää pohjoismaiselle tasolle. Suomessa hoitoala on kriisiytynyt jo pitkään. Meillä on laadukas koulutus, jonka avulla työmarkkinoille valmistuu ammattitaitoisia hoitohenkilökuntaa. Meidän tulisi kuitenkin pitää huolta siitä, että puitteet hoitoalalla ovat sellaiset, että työntekijät haluavat työllistyä Suomeen. Moni hoitoalan ammattilainen on lähtenyt työn perässä esimerkiksi Ruotsiin ja Norjaan, enkä ihmettele miksi. Tässä olisi hyvä hetki tiivistää pohjoismaista yhteistyötä entisestään ja kehittää suomalaista hoitoalaa ottamalla mallia muista Pohjoismaista. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kokko, olkaa hyvä.

15.23 Jani Kokko sd: Arvoisa puhemies! Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan toimintakertomus antaa hyvin kattavan kuvan valtuuskunnan toiminnasta sekä itse neuvoston työstä vuotena, jona Suomella oli kunnia johtaa pohjoismaista yhteistyötä, sekä myös vuotena, jona Ukrainan sota ja Venäjän julma hyökkäys antoi leimansa myös Pohjoismaiden neuvoston työhön. Ehkä Pohjoismaita, vaikka kieli meitä varsinkin näin suomalaisesta näkökulmasta erottaa hyvin vahvasti, kuitenkin yhdistävät yhteiset arvot, yhteinen kulttuuriperintö, demokratia sekä luja luottamus oikeusvaltioon ja järjestelmän toimivuuteen. Se on oikeastaan tehnyt Pohjoismaat kansainvälisessä mittakaavassa yhdeksi maailman edistyneimmistä valtioista, vaikka, kuten nyt ehkä aikaisemmissa puheenvuoroissa on kuultu, vakavia ongelmia myös löytyy, erityisesti länsinaapurista, tällä hetkellä.

Ehkä yksi näkökulma, mikä on korostunut positiivisella tavalla Pohjoismaiden neuvoston työssä, on ennen kaikkea turvallisuusyhteisö. Se on ollut menneinä vuosikymmeninä Suomelle varsin haasteellinen näkökulma ja ehkä on painotettu enemmän kaupallisia yhteyksiä, rajat ylittävää yhteistyötä, sosiaali- ja koulutuspolitiikkaa eikä niinkään nostettu turvallisuuspolitiikkaa esille, mutta onneksi tämä tilanne on muuttumassa varsinkin nyt, kun Suomi on sotilaallisesti liittoutunut, ja toivon mukaan Ruotsikin on mahdollisimman nopeasti Pohjois-Atlantin puolustusliiton jäsen. Tämä vahvistaa Pohjolan turvallisuutta, Itämeren turvallisuutta, mutta myös arktisen alueen turvallisuutta, jolle erityisesti Pohjoismailla on suuri panos annettavana. Tässä suhteessa toivoisin, että Pohjoismaiden neuvoston piirissäkin käytäisiin keskustelua enemmän yhteisestä varautumisesta ja yhteisestä huoltovarmuudesta. Pohjoismaat, erityisesti, jos ajatellaan Norjaa, Ruotsia ja Suomea, on suurimmaksi osaksi saari. Ainoastaan maayhteys Tanskaan siltojen kautta takaa oikeas-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2023 vp

taan sen, että kriisitilanteessa huoltovarmuus pystytään muualta Euroopasta ja eurooppalaisista liittolaismaista hyödyntämään, mutta jos Tanskan salmissa jotain tapahtuu, niin silloin olemme varsin eristyksissä. Tästä olisi syytä myös Pohjoismaiden neuvostossa käydä keskustelua, että minkälaisia mekanismeja, minkälaista huoltovarmuutta erityisesti Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa tulisi kehittää, jotta yhteispohjoismaalaisesti voisimme vahvistaa omaa turvallisuuttamme mutta myös taata laajempaa turvallisuutta koko Itämeren alueelle. — Kiitokset.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom, olkaa hyvä.

15.26 Miko Bergbom ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Jatkan tästä puolustusyhteistyöstä Pohjoismaiden välillä. Sehän on nyt entistä ajankohtaisempi aihe ja oli sitä jo aikaisemminkin. Tämä Itämeren ja meriliikenteen suojaaminen on aivan keskeinen kysymys, koska se on myös Venäjälle keskeinen kysymys, äärimmäisen keskeinen kysymys Pietarin sekä Kaliningradin näkökulmasta. Jos jostain voimme olla varmoja, niin siitä, että Venäjä kyllä pyrkii huolehtimaan ja turvaamaan omat intressinsä ja he kykenevät niin halutessaan aiheuttamaan merkittävää harmia meriliikenteelle. Tässä korostuu nimenomaan Pohjoismaiden yhteinen kyky vastata siihen uhkaan, jonka Venäjä tällä alueella muodostaa: miten me pystytään turvaamaan meidän vientisektorin vienti ja myös tuonti, joka kuitenkin lepää pitkälti meriliikenteen varassa.

Tervehdinkin ilolla sitä, kun luin tästä selonteosta — kohdassa 4.6, Puolustusministeriön selonteko — että Norjan puolustusministeri on nostanut esiin, että logistiikassa ja materiaalipuolella ja tämmöisissä asioissa on otettu merkittäviä edistysaskeleita viime vuoden aikana Pohjoismaiden välillä. Tämä on äärimmäisen tärkeää. Nyt kun Suomikin on Naton jäsen ja toivottavasti myös kohta Ruotsi, se lisää Pohjolan alueen turvallisuutta kyllä merkittävällä tavalla, mutta ei poista sitä, että Venäjällä säilyy yhä kyky aiheuttaa harmia tällä alueella.

Yksi merkittävä syy, minkä takia Pohjola tähän mennessä on ollut niin rauhallinen, on toisaalta myöskin se, että Pohjoismaissa, eritoten Suomessa, on pidetty huolta omasta puolustuskyvystä ja tämän takia uhka Pohjoismaihin ei ole ollut samanlainen kuin se on ollut esimerkiksi Baltiaa kohtaan. Mehän nähdään, että Venäjällä ihan aktiivisesti kiistetään Baltian itsenäisyys ja heidän oikeus omaan maahansa, omaan kansaansa. Tätä vastaavaa ei Pohjolan osalta ole, mutta vastaavasti taas Venäjällä kyllä uutisissa ja muissa keskusteluissa käsitellään sitä, kuinka Pohjola on nyt osa tätä läntistä yhteisöä myöskin Naton osalta ja siten kuulumme Venäjän vihollisvaltioihin. Tämä täytyy ottaa huomioon myös tulevaisuudessa entistä varmemmin. Täytyy varmistua siitä, että Pohjola pysyy turvallisena, että me pystytään turvaamaan meidän merikuljetukset ja että me voidaan vahvistaa Pohjoismaiden välillä myöskin näitä huoltovarmuuksia ja yhteishankintoja, jotka voivat parhaimmassa tapauksessa tuottaa myös taloudellista hyötyä jokaiselle Pohjoismaalle. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, olkaa hyvä.

15.28 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Tässä viimeisessä puheenvuorossa edustaja Bergbom ja aikaisemmissa puheenvuoroissa muun muassa edustaja Perholehto nostivat esille tämän turvallisuustilanteen ja turvallisuusyhteistyön Pohjoismaiden välillä. Itse haluaisin alleviivata sitä seikkaa, että kyllä, me olemme nyt käytännössä kaikki Pohjois-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2023 vp

maat Natossa — Ruotsikin hyvin lähellä, viimeiset kriittiset askeleet ottamatta — ja toivomme suuresti, että Ruotsin Nato-jäsenyys toteutuu. Siinä yhteydessä juuri, niin kuin edustaja Perholehto toi hyvin vahvasti esille omassa puheenvuorossaan, on nähtävä se tärkeä merkitys, mikä Nordefcolla on ollut jo aikaisemmassa vaiheessa pohjoismaiselle puolustusyhteistyölle — joka tuon Nordefco-järjestelmän puitteissa toimii — niin että myöskin Naton puitteissa ymmärtäisimme, että Suomi on Pohjois-Atlantin puolustusliitossa nimenomaan pohjoismaisella hengellä mukana. Meillä on yhteinen ymmärrys puolustus-suunnittelun mutta myöskin lähestymistapojen osalta, Pohjoismaat jakavat keskenään sitä kohtalonyhteyttä erittäin suuressa mittakaavassa. Pidän arvokkaana sitä ajattelutapaa, mikä täälläkin on esillä, että nimenomaan tämä pohjoismainen yhteistyö saa tätä kautta myöskin aivan uuden ulottuvuuden, minkä Naton jäsenyys meille nyt tarjoaa.

Edustaja Bergbom tässä lopuksi otti esille tämän Venäjän tilanteen ja käytti muotoilua — yritän katsoa, miten hän sen sanoi — että Itämerellä Venäjä takuulla huolehtii ja turvaa omat intressinsä ja — te jatkoitte sitä eteenpäin — aiheuttaa häiriöitä ja vaikeuksia alueella.

Arvoisa puhemies! En nyt kiistä sitä, että Venäjä tuottaa suuria häiriöitä ja vaikeuksia koko eurooppalaisessa turvajärjestelmässä parhaillaan, mutta kyllä kai meidän täytyy laskea siihen tulevaisuuteen, että Venäjänkin intressit tulevat parhaiten turvattua Itämerellä siten, että se ei tuota häiriöitä sille yhteistyölle, mikä Itämerellä pitäisi vallita normaalisti, ja mekin lähestymme siitä samasta kulmasta tätä kysymystä, eli emme tuota toisillemme häiriöitä. Sillä me luomme itse asiassa parasta turvallisuutta. [Miko Bergbom pyytää vastauspuheenvuoroa]

Puhemies Jussi Halla-aho: Myönnän edustaja Bergbomille yhden minuutin mittaisen vastauspuheenvuoron. — Olkaa hyvä.

15.31 Miko Bergbom ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Jatkan tästä, mistä edustaja Kiljunen puhui.

Nostin tämän Venäjän esimerkin esiin sen takia, että me länsimaissa kuvitellaan, että Venäjä toimii samoilla säännöillä ja periaatteilla, eettisillä ajatuksilla kuin me — tai kuviteltiin. Voisi ehkä sanoa meidän kuvitelleen näin, että he ovat loogisia ja tekevät ratkaisunsa sen mukaan. Jos tämä olisi totta, he eivät olisi hyökänneet Ukrainaan. Se ei ollut looginen ratkaisu heiltä. Tätä hain takaa sillä, että Venäjällä on halutessaan kyky aiheuttaa häiriötä. [Kimmo Kiljunen: Totta kai!] Tämä on se, mitä pyrin omassa puheenvuorossani tuomaan esiin, että meidän pitää varautua myös sellaisiin riskeihin ja kehityskuluihin, joita me emme itse voisi päätellä. Venäjä voi. He ovat näyttäneet sen esimerkin niin Ukrainassa, Georgiassa, Krimillä kuin Itä-Ukrainassa aiemmin. Tässä pyydän huomaamaan, että meidän pitää katsoa asiaa siitä näkökulmasta, mitä Venäjä voi tehdä, ei vain siitä, miten me haluaisimme tämän tilanteen nähdä. [Eduskunnasta: Se on juuri noin!] — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Ovaska, olkaa hyvä.

15.32 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa herra puhemies! Olen ilolla viime vuoden seurannut Pohjoismaiden neuvoston toimintaa, jossa ulko- ja turvallisuuspoliittinen keskustelu on vain laajentunut. Muistan myös ne ajat kun sanottiin, että Pohjoismaiden neuvostossa ei pitäisi ollenkaan käsitellä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Kun nyt katsomme, missä tilan-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2023 vp

teessa olemme ja Suomi on Nato-jäsenenä — Ruotsi toivottavasti pian — niin Pohjoismaathan ovat entistä tiiviimmässä yhteistyössä ulko- ja turvallisuuspolitiikan saralla sitten Kalmarin unionin. Tätä yhteistä valmistautumista, suunnittelua, puolustusyhteistyötä, turvallisuusyhteistyötä pitää jatkaa ja tiivistää.

Me Suomessa puhumme monesti kokonaisturvallisuudesta, ja tämä kokonaisturvallisuusajattelu pitäisi saada laajemminkin Pohjoismaihin. Meidän kollegat ovat myöskin paljon kyselleet sen perään, miten se voitaisiin ottaa huomioon ennen kaikkea niin, että ministeriöt tekisivät myös entistä enemmän yhteistyötä. Eri toimijat, kuten kunnat, kaupungit, yritykset — kaikki Suomessa — ovat siihen varautuneet, mutta samaa mallia halutaan myös muualla Pohjoismaissa. Huoltovarmuus, kriisinkestävyys, jotka täällä on jo mainittu, ovat niitä kysymyksiä, mihin meidän pitää Pohjoismaina ennen kaikkea vastata.

Täällä edustaja Bergbom nosti hyvin tämän Itämeren kysymyksen. Ei vain se, että meidän tavarat kulkevat, meidän vientimme ja tuontimme, meidän satamamme ja niistä huolehtiminen, mutta myöskin meidän tietoliikenneyhteydet, sähkölinjat, jotka tuolla Itämerellä ovat.

On ollut ilo huomata, että Petteri Orpon hallituksen ohjelmaan on myös kirjattu tämä liikenneasioita käsittelevän ministerineuvoston perustaminen tai sen asian edistäminen. En tiedä, mistä johtuu, mutta Suomi on ollut yksi niistä maista, jotka ovat vastustaneet tätä aikaisemmin. Kuten me näemme, meillä on esimerkiksi liikenne- ja viestintävaliokunnassa käsitellyssä erittäin tärkeä asia, mitta- ja massadirektiivi, jossa katsotaan, voivatko meidän rekat ja mitä voivat kuljettaa jatkossa Suomen ja Ruotsin rajan yli. Nämä ovat niitä perinteisiä rajaestekysymyksiä, joihin Pohjoismaiden neuvoston pitää puuttua.

Kuten puheenvuoroni alussa sanoin, näen, että ulko- ja turvallisuuspolitiikka on myös se sektori, jossa Pohjoismaiden neuvoston pitää ottaa entistä suurempaa roolia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sebastian Tynkkynen, olkaa hyvä.

15.34 Sebastian Tynkkynen ps: Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Meillä on putoamassa syliin valtava maahanmuuttokriisi. Täällä Pohjolassa ehkä vielä ajattelemme niin, että ei ole mitään hätää, mutta se on jo todellisuutta tuolla Välimeren alueella. Me ehkä ajattelemme, että siitä, mitä tapahtui 2015—2016, kun tulijoita tuli aivan valtavia määriä Suomeen saakka, olisimme oppineet ja että se ei tulisi toistumaan. Se ei pidä paikkaansa. Silloin me näimme hyvin valitettavan ilmiön: Pohjoismaiden yhteistyö ei riittävällä tasolla toiminut. Sen sijaan Pohjoismaat tekivät tämmöistä tietäntyyppistä osaoptimointia, ja Ruotsi ihan tietoisesti kuljetti sinne tulleita siirtolaisia — tarjosi junia, busseja — ja näitä siirtolaisia kuljetettiin sitten ohi Ruotsin Suomen puolelle. Tämä on yksi semmoinen osa-alue, missä meidän on pakko parantaa pohjoismaista yhteistyötä. Meidän pitää ymmärtää, että me olemme, kaikki Pohjoismaat, samassa veneessä. Me olemme hyvinvointiyhteiskuntia, jotka eivät kestä semmoista taloudellista taakkaa, mikä tulisi, jos tänne otetaan ihan valtava määrä siirtolaisia. Näin ollen, vaikka EU-tasolla tehdään ne päätökset, meidän pitää myöskin Pohjoismaissa tätä rajaturvallisuutta ja tämmöistä politiikkaa pystyä edistämään ja sopimaan paljon paremmin, eikä pelata tämmöistä vilunkipeliä toisten selän takana. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kokko, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 37/2023 vp

15.36 **Jani Kokko sd:** Arvoisa puhemies! Varsinkin turvallisuuspolitiikassa idealismi ei saa koskaan mennä realismin edelle. Suomi on ainakin noudattanut tätä linjaa jo vuosikymmenien ajan pitämällä huolta uskottavasta, itsenäisestä puolustuskyvystä ja tehnyt kaikkensa turvallisuuden vahvistamiseksi. Ehkä se lisä, mikä olisi voitu jo aikaisempina vuosina ottaa, eli Nato-jäsenyys, oli liian poliittinen kysymys ratkaistavaksi, ja se tapahtui nyt vasta itänaapurin avustuksella. Ruotsi on ehkä tässä suhteessa noudattanut hieman toisenlaista linjaa, muun muassa, jos katsoo heidän 2000-luvun alkupuolen puolustusvoimien alasajoa, mutta onneksi Suomi ei ole tässä suhteessa mennyt idealismi edellä, vaan realismi edellä.

Mitä tulee vielä tähän pohjoismaiseen turvallisuuskehitykseen ennen kaikkea: Kun Suomi on, ja toivon mukaan Ruotsikin on kohta, Nato-jäsen, kaikki viisi Pohjoismaata siihen kuuluvat ja ryhdymme sitten luomaan sitä yhtenäistä, onko se sitten strategiaa tai näkökulmaa, esimerkiksi Nordefcon puitteissa, niin täytyy pitää huoli siitä, että nyt jo julkisuudessa on arveluttavia, jopa epäluuloja siitä, onko muodostumassa Naton sisälle tällainen oma suljettu piiri, joka muodostuu pelkästään Pohjoismaista, joka alkaa siellä suunnassa vetämään omaa linjaa — se pelko on aiheeton. Pohjolan turvallisuuden vahvistaminen, kaikki ne ratkaisut, mitä Suomi, Ruotsi, Tanska ja Norja tulevat tekemään, tähtäävät koko liittokunnan sekä myös erityisesti Itämeren alueen turvallisuuden vahvistamiseen. [Jouni Ovaska: Ruotsissa on enemmän poliiseja kuin sotilaita!]

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 1/2023 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.